

Υπόθεση C-212/04

**Κωνσταντίνος Αδενέλερ κ.λπ.
κατά
Ελληνικού Οργανισμού Γάλακτος (ΕΛΟΓ)**

(αίτηση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

«Οδηγία 1999/70/ΕΚ — Ρήτρες 1, στοιχείο β', και 5 της συμφωνίας-πλαίσιου για την εργασία ορισμένου χρόνου — Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα — Έννοια των “διαδοχικών συμβάσεων” και των “αντικειμενικών λόγων” που δικαιολογούν την ανανέωση των συμβάσεων αυτών — Μέτρα προς αποφυγή των καταχρήσεων — Κυρώσεις — Περιεχόμενο της υποχρέωσης περί σύμφωνης ερμηνείας»

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott της 27ης Οκτωβρίου 2005 . . . I - 6062

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 4ης Ιουλίου 2006 I - 6091

Περίληψη της αποφάσεως

1. Προδικαστικά ερωτήματα — Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου — Όρια
(Άρθρο 234 ΕΚ)

2. Κοινωνική πολιτική — Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP — Οδηγία 1999/70
(Οδηγία 1999/70 του Συμβουλίου, παράρτημα, ρήτρα 5, σημείο 1, στοιχείο α')
3. Κοινωνική πολιτική — Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP — Οδηγία 1999/70
(Οδηγία 1999/70 του Συμβουλίου, παράρτημα, ρήτρα 5)
4. Κοινωνική πολιτική — Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP — Οδηγία 1999/70
(Οδηγία 1999/70 του Συμβουλίου, παράρτημα, ρήτρα 5, σημείο 1)
5. Πράξεις των οργάνων — Οδηγίες — Εκτέλεση από τα κράτη μέλη
(Άρθρα 10, εδ. 2, ΕΚ και 249, εδ. 3, ΕΚ)

1. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 234 ΕΚ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με το οποίο το Δικαστήριο τους παρέχει τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, το εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς και το οποίο είναι το μόνο που έχει άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών από τα οποία προήλθε η διαφορά αυτή και πρέπει να αναλάβει την ευθύνη της εκδοθησομένης δικαστικής αποφάσεως, είναι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως, σε καλύτερη έναντι παντός άλλου θέση να εκτιμήσει τόσο την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, για να μπορέσει να εκδώσει τη δική του απόφαση, όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Κατά συνέπεια, εφόσον τα ερωτήματα αυτά αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο

οφείλει, καταρχήν, να αποφανθεί επ' αυτά.

Ωστόσο, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οφείλει, προκειμένου να ελέγξει την αρμοδιότητά του, να εξετάσει τις συνθήκες υπό τις οποίες υποβλήθηκαν ερωτήματα από το εθνικό δικαστήριο. Συγκεκριμένα, το πνεύμα συνεργασίας που πρέπει να πρυτανεύει κατά τη λειτουργία της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως συνεπάγεται ότι το εθνικό δικαστήριο σέβεται την αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο και η οποία συνίσταται στη συμβολή στην απονομή της δικαιοσύνης

εντός των κρατών μελών και όχι σε διατύπωση συμβουλευτικών γνώμων επί γενικών ή υποθετικών ερωτημάτων.

(βλ. σκέψεις 40-42)

2. Η ρήτρα 5, σημείο 1, στοιχείο α', της συμφωνίας-πλαίσου για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 και η οποία περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, που αποτελεί διάταξη σχετικά με τους αντικειμενικούς λόγους που μπορούν να δικαιολογήσουν την ανανέωση των συμβάσεων ή των σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου η οποία δικαιολογείται από το γεγονός και μόνον ότι προβλέπεται σε γενική νομοθετική ή κανονιστική διάταξη κράτους μέλους. Αντιθέτως, η έννοια των «αντικειμενικών λόγων» κατά την εν λόγω ρήτρα απαιτεί να δικαιολογείται η χρήση αυτού του ειδικού τύπου σχέσεων εργασίας, όπως προβλέπεται στην εθνική ρύθμιση, από την ύπαρξη συγκεκριμένων στοιχείων που άπτονται, μεταξύ άλλων, της σχετικής δραστηριότητας και των συνθηκών ασκήσεώς της.

Συγκεκριμένα, μια εθνική διάταξη που θα περιοριζόταν στο να επιτρέπει,

γενικά και αφηρημένα μέσω κανόνα προβλεπόμενου σε νόμο ή κανονιστική πράξη, τη χρήση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας θα ενείχε πραγματικό κίνδυνο καταχρηστικής χρήσεως αυτού του είδους των συμβάσεων και δεν θα ήταν συνεπώς συμβατή προς τον σκοπό και την πρακτική αποτελεσματικότητα της συμφωνίας-πλαίσου. Έτσι, αν γινόταν δεκτό ότι μια εθνική διάταξη μπορεί, αυτοδικαίως και χωρίς άλλη διευκρίνιση, να δικαιολογεί διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, τούτο θα σήμαινε ότι αγνοείται ο σκοπός της συμφωνίας-πλαίσου, που συνίσταται στην προστασία των εργαζομένων από την αστάθεια της απασχολήσεως, και ότι καθίσταται άνευ ουσίας η αρχή ότι οι συμβάσεις αορίστου χρόνου συνιστούν τη γενική μορφή των σχέσεων εργασίας. Ειδικότερα, η χρησιμοποίηση των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου με μοναδικό έρεισμα μια γενική νομοθετική ή κανονιστική διάταξη, άσχετα προς το συγκεκριμένο περιεχόμενο της οικείας δραστηριότητας, δεν καθιστά δυνατή τη συναγωγή αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων προκειμένου να ελεγχθεί αν η ανανέωση των συμβάσεων αυτών ανταποκρίνεται πράγματι σε μια γνήσια ανάγκη, είναι κατάλληλη προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και είναι αναγκαία προς τούτο.

(βλ. σκέψεις 71-75, διατακτ. 1)

3. Η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαίσου για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου

χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, η οποία αποτελεί διάταξη σχετική με τα μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή της καταχρηστικής χρησιμοποίησης διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η οποία θεωρεί ότι μόνον οι συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου μεταξύ των οποίων δεν μεσολαβεί χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 20 εργασίμων ημερών πρέπει να θεωρούνται «διαδοχικές», υπό την έννοια της εν λόγω ρήτρας.

Συγκεκριμένα, μια τέτοια εθνική ρύθμιση πρέπει να θεωρηθεί ότι μπορεί να διακυβεύσει το αντικείμενο, τον σκοπό και την πρακτική αποτελεσματικότητα της συμφωνίας-πλαίσιου, καθόσον ένας τόσο αυστηρός και περιοριστικός ορισμός του διαδοχικού χαρακτήρα διαφόρων συμβάσεων εργασίας που συνήφθησαν η μία κατόπιν της άλλης θα καθιστούσε δυνατή την επί πολλά έτη προσωρινή απασχόληση των εργαζομένων, καθώς, στην πράξη, ο εργαζόμενος δεν θα είχε στην πλειονότητα των περιπτώσεων άλλη επιλογή από το να δεχθεί διακοπές της τάξεως των 20 εργασίμων ημερών στο πλαίσιο μιας αλυσίδας συμβάσεων που τον συνδέουν με τον εργοδότη του. Επιπλέον, μια εθνική ρύθμιση του είδους της επίμαχης στο πλαίσιο της κύριας δίκης υπάρχει κίνδυνος να έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνον να αποκλειστεί στην πράξη ένας μεγάλος αριθμός σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου από το ευεργέτημα της προστασίας των εργαζομένων που επιδιώκει η οδηγία 1999/70 και η συμφωνία-πλαίσιο, καθιστώντας εν πολλοίς άνευ ουσίας τον σκοπό που αυτές επιδιώκουν, αλλά και να καταστεί

δυνατή η καταχρηστική χρησιμοποίηση τέτοιων σχέσεων εργασίας από τους εργοδότες.

(βλ. σκέψεις 84-86, 89, διατακτ. 2)

4. Η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, έχει την έννοια ότι, εφόσον η εσωτερική έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους δεν περιέχει, στον συγκεκριμένο τομέα, άλλο αποτελεσματικό μέτρο προς αποφυγή και, ενδεχομένως, προς επιβολή κυρώσεων για την καταχρηστική χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο εμποδίζει την εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας η οποία απαγορεύει απολύτως, στον δημόσιο τομέα και μόνον, τη μετατροπή σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου μιας σειράς διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου οι οποίες, στην πραγματικότητα, αποσκοπούσαν στην κάλυψη «παγίων και διαρκών αναγκών» του εργοδότη και πρέπει να θεωρηθούν καταχρηστικές.

(βλ. σκέψη 105, διατακτ. 3)

5. Σε περίπτωση εκπρόθεσμης μεταφοράς στην έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους μιας οδηγίας και εφόσον δεν υφίσταται άμεσο αποτέλεσμα των σχετικών διατάξεων της οδηγίας αυτής, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν, στο μέτρο του δυνατού, να ερμηνεύουν το εσωτερικό δίκαιο, μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της εν λόγω οδηγίας, υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας αυτής, προκειμένου να επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα από αυτήν αποτελέσματα, προκρίνοντας την ερμηνεία των εθνικών κανόνων που είναι η πλέον σύμφωνη προς τον σκοπό αυτό, για να καταλήξουν έτσι σε λύση συμβατή προς τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας.

ημερομηνία κατά την οποία τα εθνικά μέτρα μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας τίθενται πράγματι σε ισχύ εντός του οικείου κράτους μέλους δεν συνιστά το κατάλληλο κριτήριο. Συγκεκριμένα, μια τέτοια λύση θα μπορούσε να διακυβεύσει σοβαρά την πλήρη αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου καθώς και την ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου αυτού μέσω, ιδίως, των οδηγιών. Περαιτέρω, από την ημερομηνία κατά την οποία μια οδηγία τέθηκε σε ισχύ, τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν να απέχουν στο μέτρο του δυνατού να ερμηνεύουν το εσωτερικό δίκαιο κατά τρόπο ο οποίος, μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας αυτής, θα μπορούσε να θέσει σοβαρά σε κίνδυνο την υλοποίηση του επιδιωκόμενου από την οδηγία αυτή σκοπού.

Από τα ανωτέρω προκύπτει κατ' ανάγκην ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, η

(βλ. σκέψεις 115-116, 123-124, διατακτ. 4)